

מתנת המשלט והמראה

לכל מי שניסה להגות בבעיות הגנתם של ישובינו שבתחום ארץ-ישראל ושבגבולותיה במלחמותינו לעתיד לבוא, היה ברור מזה שנים, כי משנצא מתחום ההגנה על נקודות ישוביות וערים, בתוספת הבטחת דרכים, וניטול לידינו את מעמסת בטחונם וביצרונם של גושי-ארץ שלמים, — ממילא תתיצב בפנינו גם משימת הפיסתן והחזקתן של עמדות-קבע בשטח, לצרכי משמר, תצפית ואבטחת אזורים או עורקי-תנועה, בדרך הטבע, אפשרות זו צפויה ביותר באותם החבלים שעל הספר — ההרריים ברובם, הדלילים באוכלוסיה באופן יחסי ובעלי רוב תושבים ערבי, — ויהיו אלה על גבולות ארץ-ישראל שבתקופת המנדט או בתחומי הפנים, שבין שטחי היישוב היהודי לשטחים המאוכלסים, בעיקרם, בערבים, עובדות, עצות-מעשה והרהורים רבי-ענין לגבי תפיסת נקודות-מאחז כאלה בשטחי גבעות, להבטחת עורקי-תנועה, או תחומי ארץ נושבת, — מפני בני-שבטים מלומדי מלחמה, — כלולים בספרו של הגנרל א. סקין, מותיקי המפקדים הבריטיים בגבולה הצפון-מערבי ההררי של הודו; על אף הבדלי תנאים לא קטנים, נראה היה כבר לפני עשר שנים — וביחוד משהומחשה, במסגרת פעולותיו של וינגייט, המשימה של השתלטות ממשית על חלקיה ההרריים של ארצנו — שהתוכן השימושי שבספרו של גנ. סקין, עשוי להיות לעזר ובר-תכלית לגבי התפקידים הצפויים לנו כאן בארץ, לתפיסה זו טען הרבה אחד הצעירים הפעילים שבשורות „ארגון ההגנה“ שבאותו זמן, — אליהו הרשקוביץ המנוח, (נפל בשירות החי"ל באיטליה), אשר חלם על תרגומו של הספר לעברית. אך הדברים היו עדיין בגדר משימה-למחר, ורק ב-1945 נתפרסמו (בחוברת ל" של „מערכות“) כמה קטעים מ" Passing It on „העבר זאת הלאה!“), לא. סקין, וכן סיכום הנחותיו בענין הבטחת דרכים ושיירות ע"י מזקפי-עראי ומזקפי-קבע.

עתה, כאשר המלה „משלט“ הפכה למלת-שימוש יום-יומית בהוי חיינו, אין עוד ספק בכך שמא מוקדם עדיין לימוד „תורת המזקף“ ומלאכת קיום המזקפים, כפי שנתגבשו תוך נסיון עשרות שנים באותו גבול הררי שבין הודו לאפגניסטאן. אדרבא, אפשר ויש להצטער על כך, כי מעט מן הלכה ההוא מוגש לציבור קוראינו כבר לאחר כמה פרקי נסיון-עצמי, — לפרקים נסיון עתיד לקח חמור.

התערות והפצעות בקשר לחקמת מוקפים, הבאות כאן ניתנות דרך האספקלריה של מפקד מחלקה או מפקד פלוגה אשר הוטל עליהם להשתתף בעסקי לא קל זה.

אולם תצפית ברת-מזל של צופים שעל פני הקרקע והודעה במעודה לחיל-התותחנים — עשויה לרפות כהוגן את יד המסתתרים.

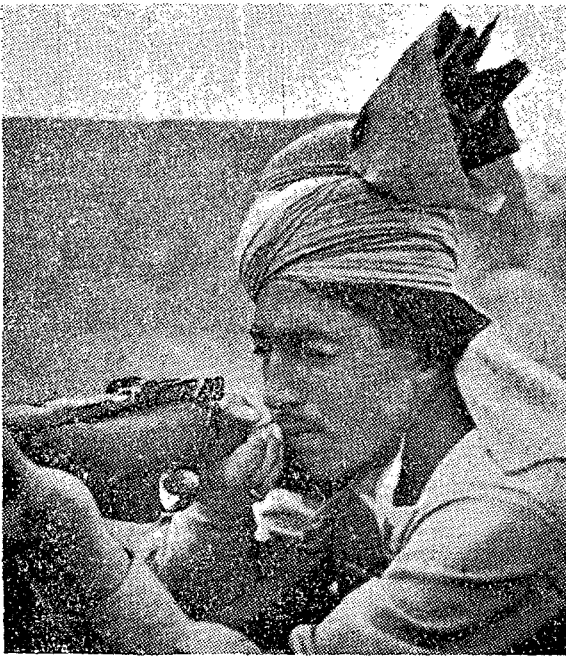
בינתים ודאי הקומות לעצמך מחפה; אם הנך בקו הקדמי, הרי עשית זאת מטעמים מובנים מאליהם, ואם תימצא בקו הסיוע (רזרב מיד) או ברזרב (הקו השלישי), גם אז הקם תקימנו: כי עשוי הוא להידרש שעה שיוחל בנסיגה וגייסות-הקו הנסוגים והולכים, יעברו דרך קר-המערך שלך — ואז תימצא אתה בקו הקדמי החדש, בטרם יבוא תורך אתה לסגת ולעבור דרך המערך שבעורפך. מחפה זה שלך לא יהיה מעין תל-חזה רצוף, כדוגמת המחפה של עמדת-המוקף, העולה וצומחת בינתים במהירות מא-חורי גבך, כי אם שכלול של מחפה הקיים כבר ממילא. לרוב מצוא תמצא, שהחיללים, אם אין מש-גיחים עליהם, או אם לא למדו לקח בנסיגות קודמים, נוטים להקים את "אותו" ה"סאנדר" (קיר-אבנים) הרגיל בתמרונים, דהיינו — מין בית-קלפים קטן עשוי לוחות דקים שיש בו יותר כדי להזיק מאשר להועיל. ואכן אחת הסיבות לכך שחילות-החיפוי נדחקו מן ה"גבעה השחורה" ליד פלוסינה, ב-23 בדצמבר 1919, היתה מלאכת "הסינדר" האוילית בנוסח כזה: לכל אורך עמדתם נמצאו גל-עד וערו-ריים טפשיים אלה ואין תימה בכך, שהם נגרפו משם כמעט מיד עם הפתח אל-האויב, ומצוא תמצא שבתחילה אין האנשים תופסים את הצורך להודרו ולשכלל בהקדם את המחפה לעצמם. פעמים מצאתי את אחד הבטליונים שלי עושה, בעצם, כמיטב יכולתו למען ישמש מידיו שטח שנפל לידיי ללא התנגדות יתרה: אנשיו מתנועעים בבטלנות ונושאים חלוקי-אבנים במקום אבני-סלע, ובהיות וקציניהם לא ראו בזאת אף הדביק נוגח-המד זה גם את

(2) על אף מגמתה של חזרת הביצורים, מזה כמה דורות, להתבצרות בעולם — הרי הנסיון בכל שטח הררי מסולע וחיילי בכל מלחמה — ליהד הקמת ביצורים-שהם בנויים אבנים, מעל לפני השטח, או לפחות, גם מעל (נוסח) על חפירה רדודה, כך היה במערך ההגנה הגרמנית-התורכית, בהררי ירושלים ב-1917-1918 בקרבות אפירוס בין הוננים לאיטלקים, ב-1940-1941, ובהגנה על סגרתה למשל בקיץ 1948 (ראה "מערבות" ג' ב-נ"ג

(3) דוגמאות כאלה, הנראות לקאורה, החוקות, מעולמן אנו — מוצאות לעצמן אישורים מפתיעים אף במציאות הקרבות בארץ-ישראל, וראינו טעם להשאירן בגוף הפרק הניתן כאן. — המער.

החילות שנקבעו לחיפוי הקמת עמדות-מוקף יכיר לו, לרוב, כשתי פלוגות — וכרגיל, אף הרבה יותר מזה, כל עוד לפנינו אויב, אשר רוח תוקפנית מפעמת בקרבנו — ואתם מכונות-ידיה; יש להניח כי מפקדת הבריגדה היא שתנצח על הפעולה ותותחים יועמדו הכן למתן סיוע, כדי לזכות ביום עבודה ארוך יותר ולהשיג אפתעה, יוצאו הרגלים ודאי למסע בעור חשיכה ויעשו דרכם אל מטרותיהם — הרכסים או הפסגות המחפים על עמדת-המוקף ממרחק-מה, מעבר חזיתה ואגפיה — כי אלה שיעסקו בהקמת העמדה עצמה, צריך שתהא להם מלוא ההבטחה האפשרית. התקדמותם זו של הגייסות המחפים אינה צפויה להתנגדות עזה, אלא אם כן מתכוון האויב להיכנס לקרב; ובמקרה זה יחול שינוי בכל התכנית של אותו יום. אך מצב כוחותינו אנו, אגב הבטחת מוקף, ממילא נותן לאויב הזדמנויות טובות מדי מכדי שיהיה נוטה לבזבז את מרצו על גילוי התנג-דותו להתקדמותנו. יודע הוא, כי ההתקדמות זו סופה להסתיים בנסיגת הכוחות המחפים, אחרי שישלימו את משימתם; ועל כן יש לחשוב שבתחילה רק יטרי-דו — עי' אש לטוחים ארוכים — הן את מקימי המוקף, והן את המבטחים אותם, ובהתחלה יהיה איפוא תפקידך כאן בתור מפקד מחלקה או פלוגה פשוט למדי, — לתפוס עמדה מתאימה ולהחזיק בה במשך כל היום. אולם אל תישול! אפשר, כי אחד מאנשי האויב ינסה להתקרב בזחילה ולזנק על גזרה בקו המערך שלנו, כשאש וחברי מחפה עליו ממרחק, כבר אירע דבר הזה רבות; ותוצאת הרי שול היתה תמיד אבידות, וכן רובים שאבדו לנו — ורק שכן דלי בהרגי אויב, האויב יתחיל בודאי להסתנן בהקדם אל תוך שטח מת קרוב ככל האפשר אל קו החזית שלנו, בכדי להתחזקנו במצב עצבני ומתוח, ולחיות, הוא עצמו מוכן ומזומן שם כהגיע שעת הכושר, תחילה, איפוא, עיניך פקר חות לרווחה וצופיות. יתכן מאוד, כי מטוסים (אשר בהזדמנויות כאלה יש להשתמש בהם שימוש רחב) לא יבחינו בקבוצה שתמצאנה בתוך שטח מת, וזכר, לא ששם שיש ושמא, אשמה, אשמה.

(1) ברור, כי המדובר כאן — יכן במשפטים הבאים — הוא בפעולה נגד שבתים; בתנאים של התקרבות אל עמדותיו של צבא אויב, עלולה התערבותו של זה לבוא כבר בשלב מוקדם למדי. — המער.

אחד מ"סיריטוצי" — יחידה חצי-סדירה חבני השבטים

שהאויב ישכיל להכריע את הפלגה הקטנה אשר ניתן להשאירה בעמדת-מוקף מעין זו. הרי יש לעשות את כל האפשר למען מנוע דבר זה. וזאת לא רק למען חסוך באנשים, כי אם גם כדי לחזק את רוח אנשי חיל-המצב, ולהקנות להם את הבטחון, שאף אם יודברו — הרי יקרה הדבר רק לאחר שהאויב ישלם מחיר כה יקר באבידות עד שיהרהר היטב טרם יאמר לגסות כזאת שנית.

התיל הוא, איפוא, הדבר הנדרש לפני הכל; ויש למתוח אותו על כלונסאות שנתקעו היטב; ואינך יכול לתקוע היטב כלונסאות על צלע גבעה כשזו נתונה למטר כדורים; לכן נלווים החפרים לפלגת הרגלים, כדי לעשות מלאכתם בהשכמה, במהירות וללא הפרעה. כלונסאות, פקעות של תיל, "קונצרי" טינות" של תיל, מוקשים ואת כל ענין האבזורים הדרושים, — יכול אתה, בשקט, להניח לחפרים. אך גם אנשיך אתה חייבים לעבוד, ולעבוד היטב, כך שלעת ערב כבר יהיה המוקף עומד לבטח. לרשותך צריכים לעמוד, לפחות, שקי חול, אתים, מפושים (והללו במספר ניכר, כי אפשר ותצטרך להעתיק גושי סלע ממקום למקום), דקר או שנים, ואנשים שאומנו בזמן-שלוש בהקמת קירות-אבן, ובעבודה מאומצת ומהירה. מאחורי כולם תבוא עוד פלגה בפני עצמה, הרי היא חיל-המצב שלעתיד של עמדת-

קל ככל האפשר ונושאים עמהם רק תחמושת, מים, ומעט מזון, — כלומר, משא קל בלבד — סיכוייהם בביצוע המשימה טובים הרבה יותר, כי אם גם תהא נסיגה בקנה-מידה גדול יותר, הריהי נעשית באותם התנאים ממש כביצוע נסיגה מתוך עמדת-מוקף ארעי. סוף-סוף מגיעה אליך ההתראה שהנסיגה עומדת להתחיל. כלומר: היא מגיעה עדיך אם בר-מזל הנך. לא פעם קורה כי פלגת-החיפוי להקמת המוקף נסוגה ממקומה, עוד טרם הושלם בנין עמדת-המוקף, ואז — לא זו בלבד שיהיה הכרח לחזור ולעשות מחדש את המלאכה כולה, אלא שגם נשלל היתרון הגדול של מתן אש מחפה מעמדת-המוקף אשר טרם נכונה. על כן, — הן למענך והן למען תכלית המבצע — החזק מעמד ככל שיגבר לחצו של האויב! יתכן ויהיה צורך בהתקפות-נגד למען החזר לידך קטעים מקו-המערך שלך שנפלו בידי האויב; הדבר עלול, אמנם, לעלות במחיר יקר. אך תוך מעשה זה תפיל גם מאנשי האויב; ולבסוף תהיה לך לסעד הידיעה כי קר-מערך מסייע, שלם ובלתי מופר, עומד הכן לחפות על הסתלקותך.

אם עלה בידך ל"סנו", קמעה קמעה, חלק מאנשיך לעבר העורף, עוד לפני שעת ההסתלקות — כי אז מה טוב; אחרת, מסתלק אתה בהגיע הזמן שנקבע, או לפי אות שהוסכם עליו, ויורד לדממת אחד השקעים שבינך לבין גייסות הקו ה"מסייע" — אשר כדוריהם שורקים עתה מעל ראשך — ואח"כ אתה עובר ביניהם, או עוקף אותם, אל תוך אותו השטח המת שעל פניו הועתם והעפלתם אתה וכוני המוקף, בעלותכם בו עם הנץ החמה. ועתה תעשה דרכך — כשאתה נעצר פעם בפעם כדי לחפות על נסיגת חבריך — אל תוך העמק ולמחנה, כשמאחוריך — מלאכת יום שגשגה כדבעי.

* *

באותו זמן עצמו, תחת חיפוי הפלגות אשר מלאכ"תן תוארה כאן, טרח ועמל קצין אחר — הלא הוא האחראי להקמת המוקף, הוא יצא את המחנה מיד אחרי חילות החיפוי, בראש פלגה אשר, כפי שמלמד דנו לקח העבר, עליה להיות מאורגנת ארגון מדויק לכל פרטיה ואבזוריה. ואמנם דבר זה הנו הכרח בשבילה, לפי שהעדר גם אחד מחפציה, דיו לעכב את כל המלאכה כולה. חשיבות ראשונה במעלה נודעת לפלגת החפרים⁸ המצויידיים במוטות ובתיל, ואשר תפקידם המיוחד הוא לכסות לפחות את חזית-המוקף ואת אגפיו בגדר-תיל בנוי איתן. כי אם גם יתכן

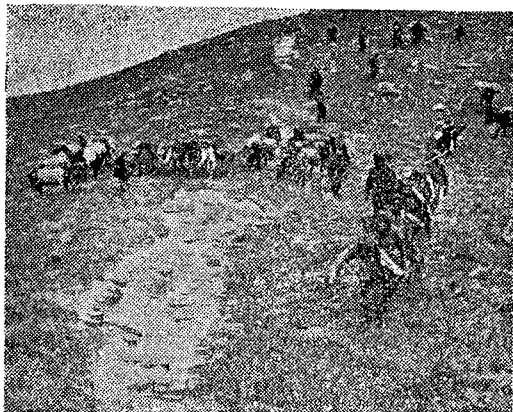
(8) "Sappers" — הכינוי ה"רשמי-למחצה" לחיל-המהנדסים.

רובם של העובדים על המדרונות שלעבר האויב ומגישים בשרשרת־ידים את כל האבנים המצויות אל בוני הקיר. ואלה — ראשית מטרתם היא להקים קיר איתן לצד החזית ולצד האגפים. משנשלם הדבר מתקבצים הכל לעבר הצד המוגן של הקיר וממשיכים בעבודה, ובעוד מלאכת הבניה מתקדמת, ממלאים כמה אנשים שקי חול ומביאים אותם, מזהר ככל האפשר, לתוך המוקף.

מן הראוי, אולי, לחזור כאן על דברים שכבר נאמרו שעה שדובר על הקמת ביצורים מוקפים מסוג אחר, דהיינו — של אותם מוקפים, המוקפים, כאמצעי משמר וכמגן־קדמי, מסביב לחזית־גייסות גדולה. אמנם, "ספר־הקבע המנחה למבצעי הספר הצפון־מערבי" הוא מפורט עד מאוד בענין חיוני זה. מן הראוי רק להוסיף כאן, כי אין לשכוח לעולם להכין במוקף צוהר כלפי העורף, לצורך האיתות והקשר; לשם כך פורצים פרץ, אם אפשר צר בפנים ורחב בחוץ (למען ייראה לעין באופן בולט יותר), בקיר האחורי של המוקף, ומכונן לעבר תחנת־האיתות של הבסיס ליון — וכל זמן שאינו נדרש למתן אותות הרי הוא מכוסה וילון. בלעדי כך אפשר כי המוקף שלך ינותק על נקלה מן העזרה שיכולה להינתן לו. אשנב־ייריה נמוכים מותר לעשות לכל היותר רק במקלסי מצודה (אם יוקמו כאלה) הנועדים למתן אש אגפית על התוקפים; ואז, כמובן, רק מן הצד המאגף. אולם אפילו אז יש באשנב־ייריה כאלה משום סכנה לגייסות שבמוקף, — וביחוד מחשש התגנבות, ויריה מקרוב — כי הם מקילים על האויב פגיעה באנשי המצב דרך אותם האשנבים; ועכ"פ לא קל, ברוב המקרים, למצוא אפשרות — מבחינת פני השטח הסובב — לקבוע אשנבים כאלה בתוך המצודה⁹. אולם אפשר לאמר, כי רימון־היד כבר פותר ממילא את רוב הקשיים שהיו נתקלים בהם בעבר, שעה שצריך היה לטפל באויב המתקרב במהודק. על־כן אם רק תוכל, הימנע מאשנב היירה הנמוך.

אם האבנים מצויות בשפע, יש להניח כי הביצורים יהיו גמורים ברובם, שעה שגייסות־המצב של המוקף

ממשיכים בתקיעת הכלונסאות הנוספים — פורשת חוליה אחת את ה"קונצרטניה" ומחברת אותה אל הכלונסאות. (10) האמור כאן הולם ודאי גם את המצבים של בית בודד מוגן, והשימוש בקיר שלו כבחוזה, אשר פורצים בה אשנב־ייריה.

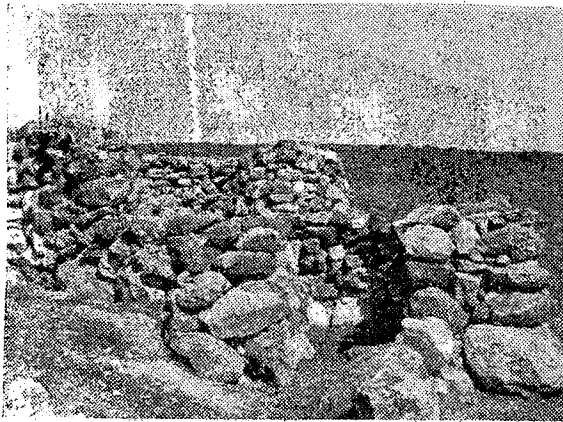
שיירת הכבודה בדרכה למוקף

המוקף, על כל הדרוש לו; הציוד יערם נדבכים נדבכים נמוך יותר מן המקום שנועד להקמת המוקף והפלגה תצטרף לעובדים, בעוד הפרדים אוכלים, ועומדים הכן לשעת הצורך — עה אם התקדמה העבודה עד כדי להבטיח שלא יהיה עוד הכרח להסיע חזרה את כל הכבודה. יש מצבים בהם מוטב להניח לחיל־המצב לבוא במאוחר יותר — ובמקרה זה מחזירים את הפרדים מיד לאחר שנפרק משאם.

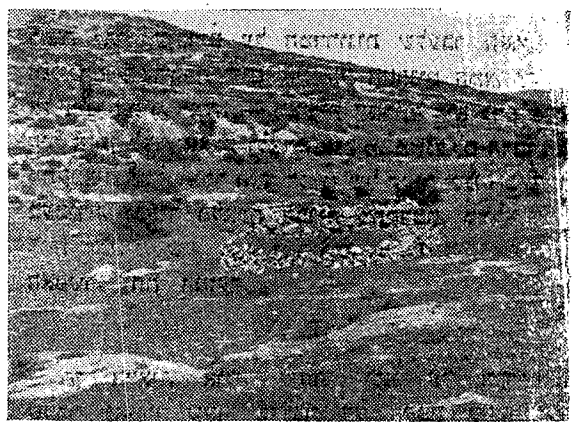
אכן, מרובים הצרכים, ועליהם נמנים מטענם הפרטי של האנשים — כי חיל־המצב של המוקף עתיד להישאר שם כמה ימים והוא זקוק למעט נוחיות וחום; מלאי של תחמושת, כמה וכמה שקריחול רזרביים, רימונים, אקדוח־זיקוקין, פקעת או שתים של חוטי תיל, כמה כלונסאות נוספים לשעת צורך; מפרש ואת, רשתות תיל דק (במקרה שלאויב היתה הזדמנות להצטייד ברימונים), מזון לכמה ימים, מים ומיכלים להחזקתם (וביניהם מיכל ברזנט גדול), כלי־בישול, פנס או שנים, מלאי תחבושות, כיורים לבתי־שימוש וחמרי חיטוי עבורם, ואם יש לשדרה אוהלים, — הרי גם מכסת האוהלים המגיעה לחיל־המצב, למחסה מפני שמש וגשם. בקיצור, מטען לרוב, אך כולו הכרח בל יעבור.

מיד לכשיעלה השחר ויאור כדי אפשרות ראייה ממרחק כמה מטרים, אפשר יהיה לסמן בדיוק את מקום העבודה, הואיל וציגו הכללי של המקום ודאי שנעשה כבר לפני כן, ולו אך ע"י סיור ממרחק, וכל המקדים הרי זה משובה, פן יתחילו הכדורים מתערבים במהלך הדברים. החפרים עטים על עבר דתם, כשהם מסיימים את מלאכת תקיעת הכלונסאות טרם יתחילו מותחים את התיל⁹, ובינתיים מתפרסים

(9) שיטה אחרת בהקמת גדר־תיל היא — שאין מחכים עד גמר תקיעת הכלונסאות, אלא בעוד התוקעים

שביל הכניסה לעמדת מוקף, ומגן בגדר אבנים

עמדת אבנים ("סוגר") קאוקאזית להגנות גבעה בגליל

עמדות אבנים של

מכניס את אשנבי היריה, ומתחילים בהקמת דרגות יריה להדיפת הסתערות מקרוב. ממלאים שקי חול רזרביים והם נערכים נדבכים נדבכים בתוך המוקף; ומשגבה המחפה דיו, כדי שאנשים תלפירוהו ויכלו להאחו ולהחזיק בו מעמד — מכניסים למוקף את כל הכבודה הדרושה לשהייה בו וחלי המצב תופש את עמדותיו.

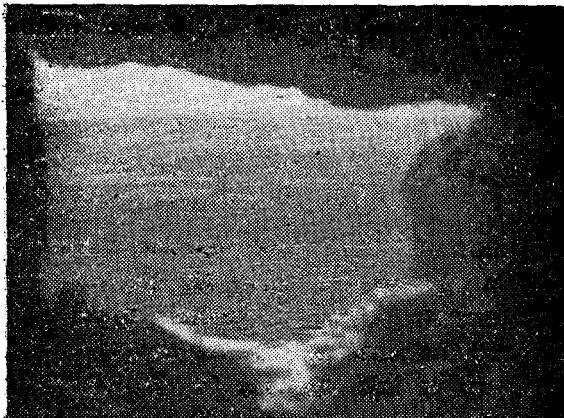
כל חבורה משגימה את עבודתה עלה להם חלק מיד "החפרים" משטחים מלאכתם בנגון מכשולות התל ובשאף עיסקיהם; הבונים עם גמר הקמת קירות האבן החפצים ונהגיהם מיד לכשיוכחו כי עמדת המוקף קום תקום, ולא יצטרכו עוד להתחזק לבסיס את הכבודה שהביאו עמם; ושאר התגלים — מיד משתחבט הצדד במקום פנימה, אנשי חיל המצב כבר חולקת לעמדות האעקה שלהם הסותחים נקבעו; הזקפים הוצבה וחוליות המגן הופקדו לאוהף הקיבוצי, אולם כבר זמן פך לפני כן אפשר היה ידאי מבעוד מועד, להתחזק לתל לוח החיפוי (ראה לעיל) מהי השעה בה תהא מותרת להם הנסיגה; כל מיני שכלולים ושיפורים של מלאכת הביצור יש להשאיר עתה לאחר שחיילות החיפוי כבר נסוגו והסתדרות האויב פסקה בה במידה שהמלאכה שלמה; כתי יכולת מגן — שוב אין להם כל זכות להשתנות בשדה את חילות החיפוי, כי עם ערוב היום עלול כל תגש לחסות על אבדותיהם, ועל קשיהם וכן על כוחות האויב שבפניהם; כי כן נראה.

(12) דרגת היריה — למתן אל דף האשנבים המלאים סנים כלפי מטה, נגד אויב מחקר, הנמצא כבר בשטח המלח של הקויה יחידה המבנה חלום ודוש (2) מפרקת דוש אלא המאסות חזקה עם יש בראש

יגיעו עם הכבודה הנדרשת להם, גייסות אלה מצטרפים מיד לבוני המוקפים, חשוב כאן עד מאוד שמחפה הראש יוכן כראוי ושל לא יהיה קו עליון ישר חלק ו"נאה" לחומה — כזה אשר נקל יהיה להבחין בו מרחוק, מחפה ראש שרשומו יהיה "רשלני" — מוטב, עשוי שקי חול — הנו דבר חיוני, כי משיש לה לעמדת המוקף מחפה כזה אין צלח האויב נודע לאן בדיוק עליו לירות, בשל טשטוש צורחם של אשנבי היריה של; ואם מצויים מאחורי הצלף חברים הירויים לעזרתו אש מחפה — הרי יכולים אנשיך לספל הן בצלף והן בתומכיו בלי שהללו ייחננו מתנאי הסתר והבחון נוחים, עליו לסלק את כל השיחים עד למרחק שלושים מטר לערך; באפלה סגולה להם לשיחים להיראות כוחלים ומתנועים לכאן ולכאן, ואף לדבר בקולות של פתאנים, דאם לא סילקת את השיחים בעוד מועד, יתחילו זקיפך לירות במפלצות מכל הסוגים.

עכ"פ, בין במקפי מחנה ובין במקפי קבע של עורק תנועה או של ספר מוגן — אין ערוך למלאי של שקי חול מוכנים, שיימצאו לרשותך מלכתחילה, למקרה שהאויב יתחיל ביריות צלפים על הבונים; וכן צריכים שקי החול בכל המצבים, להיות את השכבה העליונה של הקיר כדי למנוע נחזי כדורים, גם בלי שנחזור ונציין כי נקל להשתמש בהם להתקנת אשנבי היריה ומחפה האשנבים.

לאט לאט עולות הקים עלות וגבנה; אף שצורה מוקם והולך באמצע המוקף גם קיר חיצוני פנימי. להקטנת אפשרות הפגיעה באש ימין האגף, מן הגבעות, החפצים משלימים את מלאכת הגנה, ממיל מסביר את הקירות משלימים מלמלה בשקי חול.

שדה האש של אשנב אחת העמדות. על פני ואדי עורקי

המבוא לעמדה. שים לב לגובה מחפיה הראש

גייסות קאוקג'י בגליל

באש ובהסתערות ישירה. חוטיהתיל והרימונים יהיו לך לעזר רב במצבים כאלה; אך אם יקרה ויחדרו דרך התיל, ויגיעו עד לקירות — עליך להשתמש בדרגי-היריה שלך ולהפיל את המתקיפים ביריות מטווח קרוב. אולם רק כשהיו קרובים באמת, שאז אש החיפוי שלהם מוכרחה להיפסק — ואז תמצא, כי הגם שאנשי השבטים מצטיינים בזינוקי הסתערות, הרי משמגיעים הדברים להיאבקות והרג מטווח מגע, שוב אינם עזי-פגיעה כל-כך. לי ידוע רק מקרה אחד שמזקף מוקף חומה, שהחזיקו בו אנשים תקיפי-רוח, מוגר בזניקת הסתערות כזאת, — והדבר אמנם אירע בשל מחפיה-ראש לקוי. המוקף של מבדנה אמנם נכבש בהסתערות בשנת 1919; אך למן הרגע שנהרג שם קצין המוקף נעדר בו התנאי של „אנשים תקיפי-רוח“. ואילו עמידתו של המוקף ליד ברונד, ביוני 1917, אשר לו היה סיוע של כוחות מחפים, מוכיחה עד היכן מגעת יכולתם של אנשים הנכונים לעמוד בקרב עד הסוף.

את פקודיך אתה מארגן בדרך הרגילה: שליש — כמזקף בפנים העמדה (שהוא גם המציב את הזקיפים, לפחות זקיף אחד לכל צד של העמדה) והיתר מי לעבודה ומי למנוחה; הכל ישנים בסמוך לקירות¹⁴ ואתה עצמך שוכב למרגלות זקיף באותו צד של העמדה ממנו עלולה ביותר לבוא פגיעת האויב. מלאי התחמושת יהיה ערוך להגשה מהירה, וכן — שקי החול הממולאים; המים — מוגנים יפה. הכניסה למזקף נסתמת ע"י מחסום אבנים זמני, או ע"י גדר

יהא ברור לך מראש שחילות החיפוי אמנם יסוגו מיד לכשידעו שהנכם מוכנים; ועתה מגיעה שעתו של חלק נכבד מאוד בעבודת היום: עליך להיות מוכן לפתוח באש, כבדה ותכליתית, על כל נקודה שהאויב המתנכל עשוי להופיע בה, ולהפקיד את אנשיך על חומות המוקף, כשמספר אנשים, מצויידיים במשקפות, דרוכים וצופים להבחין בהופעות אויב. ככל שאשכם תהיה עתה תכליתית יותר, כן יפחת הסיכוי שיטרידוכם לאחר שהסתלקו יתר החילות, וכן תגדל עזרתכם לאנשים אשר טרחו והתמידו במשך יום מייגע לאפשר לכם לעשות עבודתכם במידת בטחון.

חילות-החיפוי הולכים להם כשהם עוברים על פניך בקוי מערך הבאים בזה אחר זה; ניתן לשער שגם האויב — חוץ מאי אלו צלפים — יסתלק לאחר מספר זניקות-הסתערות ראשונות. ועכשיו נותרת בחברת עצמך והלילה. עתה העת לעין פקוחה וצופיה כלפי חוץ; התגלות כלשהי מעל לביצור אסורה, אך עם זאת תיעשה עבודה שקודה להשלמת הביצורים ושיפורם. ביחוד אמורים הדברים במחפיה-הראש. בלעדיו, תמיד קיים החשש כי אנשיך לא יוכלו להרים ראש בשל אש מדויקת הבאה ממרחק כמה מאות יארדים — בעוד אנשי אויב אחרים מתקרבים בזחיר לה, תחת חיפוי היריות הללו, ומתקיפים אתכם

(13) כאן, שוב, התמונה היא זו של גייס סדיר, התוקע את יתדו בשטחי הפקר, ושל איסטרטיות שבטיות כפריות המתכנסות, במשך היום, מכל הסביבה ומתכוננות לתקוף, לקראת החשיכה, את חיל החיפוי המסתלק ואת המוקף הנשאר בשטח. מאליהם ברורים ההבדלים — מבחינת טיב הכוחות שמכל צד, אופי האוכלוסיה, הכפרים או הסביבה, האויבת בכוח — לגבי התנאים השוררים בתחומי ארץ-ישראל ובסביבותיה.

(14) במלחמה הבריטית-האפגנית השלישית.
(15) ולא במרכז המוקף, בכדי להמנע מפגיעות צלפים.

מטלטלת. נקבע קשר האיתות עם המחנה — או עם אותו מוקף הבינים, הגדול, המחבר, שבין המחנה לקרי המזקפים החיצוניים — כשצוהר-איתות מחופה (ראה לעיל) מוכן לשעת-חירום, ומוקם המגע עם המזקפים האחרים, אלה שמימין ומשמאל וכן עם זה שמעבר לעמק, על הרכס שממול.

הימנע מיריות בהלה במשך הלילה. פנס תשמלי מועיל לבדיקתה, מזמן לזמן, של תגורת התיל, בלי אותה השפעה מהאיגה שיש לזיקוקי-תאורה על המזקפים האחרים, ואם יכול אתה להרוג גמר לאור פנס חשמלי, הרי אין ספק שאכן תוכל גם להפיל אדם בלורך לאותו אור. אולם עוד בטרם ישכבו אנשיך לישון, הזהר תזהרים שכל אלה הנמצאים במחנה זקוקים למנוחה, כי תפקידך אתה הוא לסייע בידיהם לזכות במנוחה-מעט זו — וכי עצבנות של זקפים, ושיגור של רימונים וזיקוקין ללא אבחנה, אינם נראים לך. באותו זמן עצמו פקוד על הזקפים להקשיב יותר מאשר לצפות, ומשיקלטו אף צליל קל שבקלים של אבן מוזות — מיד לפעול, כי אחת התחבולות החביבות על אנשי השבטים הללו היא להתקרב בוחילה עד לעמדה ולעקור ממקומה אבן חשובה בקיר, דבר המפיל תוך רעש את תל-המגן כולו — וההתקפה נערכת אז על רקע של מבוכה בפנים העמדה. הצו הוא: להיות ערים אך לא מעוצבנים; אחרת איבד המזקף את מחצית תכליתו. אלה שהיו אתי ליד דקה בשנת 1919 אפשר שזוכרים אותו ליל הפרעות איומות, כשמזקף על הרכס שממערב הציג לפנינו מחזה ממש של זיקוקין דיגור, שנמשך משעה 10 בלילה עד ל-3 לפנות בוקר — רק כדי לגלות עם שחר ששום אויב לא יכול היה להתקרב אליו יותר מאשר למרחק 200 יארד לכל היותר. חישוב מהיר הראה, כי באותו לילה בזבז הקצין הצעיר של המזקף ביריות לחלל העולם סכום שהיה שווה לכל ההוצאות שהושקעו בהכשרתו הצבאית. אכן, קשה להינצל מכגון דא. יכול אני רק ליעץ, כי תקדים ככל האפשר ותצא לציד לילה, בעבי יער, אחרי גמר או ברדלס — למען תלמד כיצד ליחס לצלילי לילה ולמראותיו את ערכם ומשמעותם האמיתיים.¹⁶

16) העצה היעוצה כאן ע"י גנ. סקין איננה דבר יוצא דופן, כי אם נוהג-הקבע של כלל הקצינים אשר שירתו בגייסות הספר, להם נועד הספר. אין ספק, כי היה בו בציד מסוג זה כדי לספק כמה תכונות והרגלים רבי חשיבות — וצבאות אשר אין לשכבת קציניהם אפשרויות של התנסות מעין זו ייטיבו לעשות בבקשם, ובמצאם, תחליפים מתאימים.

על כל פנים, "ספר הקבע המנחה למבצעי הספר הצפון-מערבי" מביא עצות נבונות בנידון זה. אל לך לשגר אל על זיקוקי-תאורה בטרם ניתן לך יסוד של ממש לחשוד בנוכחותו של אויב בקירבה מקום — ובטרם עשית את הסידורים הנחוצים למען פתוח עליו אש פדפעי משיאיר הזיקוק. אמנם, אפילו אז תיתכנה שגגות: פפי שקרה לאותם בני מחרטה מיחידה טובה אחת, אשר אזרו כגבר חלצים והטיחו אשם על פני אותו גוף אשר ניסה לפרוץ לו דרך בתוך מכשול התיל שלהם. השבח לאל, כי היה זה רק חמור; לו היתה זאת פרה, אלהים בלבד הוא היודע מה נאלצים היו לעשות למען כפר על עוונם.¹⁷

בדברנו בענין זה של רחשי-לילה סביב מזקפים, יצויין כי גבעות בעלות מבנה גיאולוגי מגוון עשויות, "לפלוט" אבנים בשעת גשם ולגרור ע"י כך לבהלה. לאחר שהבקענו מעבר דרך מיצר ברארי טאנגי, גרם מטר העזו שירד להרבה תופעות כאלה. ואם כי היום שלאחר אותו קרב היה יום שקט, הרי הלילה הביא עמו גשם ומפולות קלות בצלעי הגבעות, ואלה הרבו למתוח את עצבי הזקפים ואת משמרות תחום-המחנה, אף כי אותם הגייסות היו רבי נסיון. הרעש העמידם במבחן לא קל והבזבו בזיקוקין וברימונים היה מצער — ואגב, מכשולי התיל, אי אפשר שיהיו נרחבים עד כדי לעצור את האויב בעודו מחוץ לטווח הטלה רימון: — עצם משקלה של גדר-תיל העשויה להספיק כדי הצבתה ברדיוס של 25 יארד מן העמדה היה חורג מאפשרויות טלטול החמרים הדרושים לכך. אך גם התיל הקרוב ישמור עליכם בפני אנשים המנסים להתגנב אליכם ולמוטט את הקיר, וכן בפני הסתערות מקרוב, ואשר להבטחה מפני הרמן, צריך יהיה להסתפק בסוכך העשוי רשת תיל. בבוקר, טרם שחר, ערוך את אנשי המזקף במצב "הכן" ושוב תעשה כן לפני שמי שהוא יוצא מן המזקף. דבר זה — יציאת אנשים מתחום המזקף — מוכרח לקרות, כי אינך יכול להיות נתון כל הזמן, מבלי הרף, כבהסגר, זהלא נחוצים גם בתי-שימוש לשעות היום; — בדרך כלל יהיה מן החכמה להקים לכך "סגור" קטן ולהשתמש בכיורי ב"ש. מערכת מסודרת היטב של מזקפי-קבע תביא בחשבון גם ביקורים, בימים בהם מגיעה שיירה, של עובדי

17) בני שבט מחרטה, מטובי החיילים שביחידות הלילה דים של צבא הודו, הבריטי בשעתו, רואים — ככל בני הדת הברהמנית — את הפרה כיצור קדוש, ואת הריגתה כפגיעה בקודש.

יכולים אנשי המצב שלך לרדת בקבוצות קטנות אל הנחל או המעין לרחוק, ובכלל — להינפש. — בעוד הנותנים במזקף ישארו דרוכים על המשמר, כשהם בוחנים את הגבעות לא רק לעבר חזית עמדתם ואגפיה אלא לכיוון אשר ממנו עלול האויב לאיים על איזה חלק שהוא מן המערך.

אפשר ויהיה רצוי, או אפילו נחוץ, שהמזקף שלך יצפה גם אל קטעים שבמרחק די ניכר; במקרה זה יש לשגר מזקף-יום קדמוני. אלא שבשעת צאתו, זכור לנקוט בכל אמצעי הזהירות — אחרת יתכן וישנה אצלך סיפור המעשה במזקף על נהר טוצי. ואף רב יהיה הסיכוי כי אכן ישנה...

אם כי אפשר ואשעמם אתכם, הרי לכם סיפור זה — והוא מסוג הדברים העלולים להתרחש במלחמת-הספר הזעירה.

בשנות 1919, במלחמת אפגניסתאן השלישית, החזיק מזקף בן 60 איש בגבעה, הנשקפת, ממרחק מה, על פני הנהר טוצי והמבטיחה כבדת דרך הגונה בסמוך לעיירה מירנשאט. מדי בוקר היה על המזקף לשגר משמרי-יום, בעצמת 10 רובים כדי להחזיק בגבנון-קרע במרחק של 80 מטר לערך, הנשקף על פני רדיד¹⁹ צדדי. בין אותו גבנון לבין המזקף הראשי השתרעה גם חלקה של שטח מת; ועל כן, מדי בוקר, היה המזקף כולו מתיצב „הכן” בתוך ה„סנגר” שלו בכדי לחפות על תנועתה של הפלגה הנשלחת למשמר-היום שלה. נקפו ימים על ימים, שקטים ומשעממים עד מות: וההתייבבות „הכן” נהפכה לחובה גמאסת והולכת — ואח”כ לחובה שמזניחים אותה. במקום בו היו שלר שים רובים, או יותר מזה, צופים מעל פני הגבנון, היה עתה זקיף מיושן עוקב בעינים אדישות אחר הפלגה היוצאת. והנה, בוקר אחד, כשהגיעה פלגת-היום אל השטח המת, היא הוכרעה כולה — שעה שמכת אש אחרת שטפה את הסנגר ובמשך 10 דקות החזיקה את אנשיו במצב של יריה ללא אפשרות כיוון או רציפות אש; בזמן זה זנקה חבורה מאנשי האויב אל תוך השטח המת, חטפה את הרובים של פלגת היום ואת רוב תחמושתה, והסתלקה לה. האש נחלשה ואח”כ פסקה לגמרי. אנשי המזקף יצאו החוצה וכל מה שיכלו לגלות הוא שהאויב כבר נמצא במרחק כמה מאות מטרים ועשרה מתבריהם מוטלים הרוגים.

(19) ואדי צר ותלול.

זקיף — (מיחידת ילידים) בהרים — מתגלה לשם קשר עם מזקף סמוך

נקיון וניקוי בתי-השימוש, — ממש כהבאת מלאי המים והמוון והבאת תחמושת, משזו תידרש. באותן הזדמנויות יגיעו ודאי גם המכתבים, דברי המותרות הקטנים וכל דבר אשר יכול להידרש — וכן יבקרכם ודאי מפקד הפלוגה שלכם, המגיע ממאורתו שבמזקף-הביניים הגדול כדי לראות אם מזקפיו השונים מרוצים ומנוהלים היטב ואם מקוים בהם כל הדרוש למען בטחונם.

ביקורים אלה נערכים, כאמור, בימי בוא השיירה, שעה שמשמרות הלוי של השיירה משמשים תגבורת למערך המזקפים¹⁸; וכימים כאלה, אם שורר שקט,

(18) במקור נאמר „קו” (line) באשר הכוונה היתה בראש וראשונה למזקפי דרכים, המבטיחים עורק-תנועה. במצבים אחרים, וביחוד באזורי-ספר הרריים, ימצאו משלטי המזקפים ערוכים גם לעומק, כשהם מסייעים זה לזה באש ומשלטי קו אחד סותמים את פרצות הקו האחר.

דבר זולת גבעות חשופות או סלעים, או שיחים. שקטים ודוממים כבדומית בית-קברות: ואינך חש בכל דבר אחר זולת בהליכה בשביל המייגע. שבמדרון הגבעה שעליו תשרך את דרכך, הרי שמאמץ גדול של רצון נדרש בשביל להחזיק את עצמך ואת אנשיך צרים; אולם אם לא תהיו צרים, הרי כל כמה שאתם מדרוני הגבעות היו ריקים ברגע מסוים — אפשר וכעבור רגע תיאלץ לפרוע את הקנס על חוסר העירות. כי זכור תזכור: האויב תמיד מצוי ומצפה לרגע בו תכשל בשגיאה. אין אני אומר כי כל שגיאה עונשה בצדה, אבל אומר כי אף שיכול אתה לעשות שגיאה בלי לשלם על כך — ואם בר-מזל אתה, אף פעמיים או שלוש — הרי כל אותו זמן מתייחסות אליך עינים בלתי נראות כאל מי שעלול לאתרע להן הזדמנות: ולא יארך הזמן עד אשר תחוש זאת מבשרך. ונהפוך הוא, — כל מה שיבחינו בעירותך ובדריכותך — כן יתנו אל דעתם כי אין להתל בגדודך.

זאת לזכור: אין מערכת-ההבטחה של מוקפי-קבע שלמה, ואיננה מובטחת עצימה, כל זמן שאינה מלווה גם באמצעי-סיוע, משמר והבטחה ניידיים ובשורה של תחבולות מארב והפתעה נגד האויב, למען לא יוכל הוא עצמו להיות נתון בהרגשת בטחון. והרי כמה ציונים לתוספות הכרחיות אלו למערכת מוקפי-ההבטחה.

כדי לאפשר חופש-תנועה לפטרולים באחת מאותן הגזרות של דרך טוצ'י, שהופקדה עליהן שמירת קבע; למנוע את הסיכון לפטרולים חלשים, היוצאים מתוך מוקפים; וכדי ליתן לפטרולים כאלה סיכוי לעשות מעשי-אפתעה ולשנות בכל יום את אורח מסעם — החלו בשיטה שכינוה בשם „המחלקה המרחפת“. אכן, היה זה כינוי משונה במקצת. אך הוא הצליח לתאר את הענין יותר מכל השמות האחרים. מחלקה מצוידת ציד קל נעה לה כחפזה אילך ואילך באגפי הדרך, בין המוקפים הקבועים; ברכת הלילה היתה לגה באחד המוקפים שהתאימו לכך ועם שחר היתה מחדשת את פעולתה; וזמן לזמן היתה חוזרת לאחד המחנות הראשיים, לשם מנוחה. העקרון המדריך היה, שאסור לה למחלקה לשהות במוקף אחד שני לילות רצופים. שיטה זו הצליחה ביותר עד שקרה וסטו מעקרון זה, ומטעם זה או אחר, בילתה מחלקה שלושה לילות רצופים

עד כאן, כפי שהנך רואה, צוינה רק מלאכת המוקף, שנעשתה רמיה, שנתנה הזדמנות לאויב, אשר אמנם נאחז בה. כן — אולם הבה ונבחנו את הענין גם מצדו של האויב. חמשה ימים לפני ההתנפלות הגיעה קבוצה של, בערך, 40 בני מחסוד אל המערות הנמצאות כ-15 ק"מ מדרום למוקף, מן העבר השני של הנהר טוצ'י. ברור כי היתה להם ידיעה קודמת על השטח ומושג-מה על הרגליו של המוקף; וכבר בלילה הראשון תפסו את הגבנון והתכוננו למעשה. אח"כ, בסמוך לחצות, נפל כוכב מכיוון ביש-מזל; וסימן רע זה גרם לנסיגה בחשאי. בלילה השני גאה הנהר טוצ'י, והם לא יכלו לחצותו. בלילה שלאחר זאת כמעט והגיעו לגבעה — כאשר הכלבים בכפר שעל פניו עברו, החלו נובחים. חבורת הפשיטה סבורה היתה כי יתכן ונביתות אלו עוררו את המוקף; ועל כן הם חזרו על עקבם לאורך כל אותם הקילומטרים עד למאורתם. בלילה הבא הלך הכל למישרין והם נערכו בעמדתם. שעות הלילה חלפו והלכו ובחור בלתי זהיר אחד קם והטיל את מימיו. זקני החבורה מיד החליטו בדעתם כי הצליל ודאי שנישא ע"י הרוח אל המוקף; ושוב החלה הצעידה חזרה אל המערות. בלילה החמישי הלך הכל למישרין; ובהיות וכל אדם נשא עמו קנה של „תמר-ננסי“ אשר דרכו יוכל לכוון את מימיו, הם מנעו מהשמיע רחש מים רבים ועם שחר באו על גמולם: פלגת-היום יצאה לדרכה, נכנסה אל תחום השטח המת — ואנשיה נורו מיד ע"י חלק מן הכנופיה, כששאר אנשיה מדכאים את המוקף, כפי שכבר תואר לעיל. אם הסה"כ הנ"ל אינו מעיד על כשרון של סבלנות, הרי אינני יודע מה עוד דרוש בכדי להעיד על סגולה זו; והריני קד קידה בפני חבורת פושטים זו. הם היו ראויים למה שזכו בו. ועתה, הלא תרצו לדעת כיצד עליכם לטפל (בין שאתם במוקף, ובין במסע, או בתפקידי-ההבטחה למסע) בסכנה זו הנובעת מ„כשרון סבלנות“ מצד האויב. הפתרון — לעולם לא להתרשל באף אחד מאמצעי הזהירות — הריהו מתווך מאליו, וקל לנסחו: אולם קשה, עד לטירוף, לקיימו — כי אין זה מעשה טבעי להחזיק את העצבים ואת דמיון האדם מתוחים ודרוכים בהתמדה, כאשר למראית עין אין לך דבר שיצדיק זאת. אכן, זוהי הצרה: — אם אחר יום, בין שאתה עוסק במשמר מסע-הכבודה או בליווי השיירה, או בתפקידי חיפוי או פטרול, או בכל אחת מן החובות אשר בשעת מלואן עלול קצין צעיר להמצא במצב שבו הוא פועל על אחריותו הוא — אינך רואה

שה את החיילות היורדים על פני השלוחות, לימינם או לשמאלם.

ה"מחלקה המרחפת" הקשורה בכל הענין של הגנת-קווי-התחבורה, היא-היא המלאכה לקצין הצעיר. בתנאי של ניהוג נכון יכולה חבורה כזאת לזכות

במוקף אחד. למעשה, חדלה המחלקה המרחפת "לרחף", ומאליו יובן כי האויב הרגיש בכך וסופו של דבר היה כי היא חדלה להתקיים בכלל.

מובן, שבלילה הראשון לא קרה כלום. אך כשחזרה המחלקה למוקף ללון בו לילה שני, זקפו צופי האויב את אזניהם — ולא לשוא, כי כשיצא

מה התורה הזאת לנו?

לקחם של אחרים — שני ציוויים כרוכים בו: א. להכיר; ב. לדעת כיצד להשתמש בו בהתאם לתנאינו. אין ארץ-ישראל כחבל ואזיריסתאן, ואין התושבים הערביים בגדר מהדורה שניה של שבטי האפרידים או המחסודים. בין השאר היא נבדלת ממנו בכך שבולותיה של מדינת-ישראל קרובים יותר למרכוזה; "רצועות בטחון", שבין צומתי הישוב ועורקיו לבין שכניו האורבים לו — צרים יותר, ועל כן חייבת מערכת ההבטחה להיות נוקשה יותר וצמודה יותר אל תחום-המגן הנתון. ברם, עצם ההכרח בשרשרת מוקפים קבועים ("משלטים", בשפת הדיבור שנתקבלה אצלנו) — קיים אצלנו וביחוד, למשל, בשטחים כגבול הגליל והלבנון או גם בכל שרשרת גבעות אשר תצטרך לשמש כמעצור ראשון לכל איום העלול להופיע על אזורי החוף שלנו ממרכזו של "המשולש", או על ארץ "השפלה" שבמבואות הרי יהודה, וכן באגפי ה"פרוודור" לירושלים. ודאי שמצודות בנויות תופענה. כחלק מחוליות שרשרת-מגן ארוכות אלו; אך גם לשם ההשלמות ההכרחיות שבחוליות הביניים, וגם לקראת הצרכים של תפיסתם מחדש של שטחים ותחומים, במקרה של מלחמה מחודשת — הכרח הוא כי צבאנו יסגל לעצמו בשלמות את תורת-המוקף המקוים בכוח עצמו ומוחזק אף בתנאי בידוד יחסי.

נסיון משלטי "מצודת-אסישקין" ומנרה, סג'רה ובירנה, הגלבע, פתחי ואדי-ערה, מודיעין וסביבות ירושלים — הוא המחייב את סיגולה המהיר של תורת-מעשה זו, את השרשתה ואת ההקפדה המתמדת בכלליה וחובותיה.

טיב האויב שונה אצלנו, לא במעט, מזה של ה"פתאנים". מצד אחד הרי הכפרי, — ואף הבדוי — של ארץ-ישראל וסוריה, נופל בהרבה מן הוזיר והאפרידי באשר לתנופה, עוז, כשרון טקטי והתמדה, ורק את הדרוזים ניתן, אולי, להשוות עמהם. ואלו, מן הצד השני, אנו עומדים עתה, לרוב, אל מול צבאות סדירים או מעין-סדירים, המצוידים בכלי-נשק ומכשירים אשר איש-ההרים האפגני אף לא חלם אודותם. ועם זאת, כל כללי הזהירות שנתגבשו ונשתרשו בצבא-הספר של הודו חלים כחובה גם עלינו, כי לעולם אין לדעת עד כמה עלול האויב להתחסן, ללמוד מנסיונו, להוסיף עוז וערמה — ודוקא בהשפעת מכותינו אנו. אכן, ענין עמדות-המוקפים יחייב, ודאי, כמה שינויים וסיגולים בשל אפשרות אש מרגמות וארטילריה עליהן; אך בשטחים סלעיים יש ויהיה זה הכרח לקיים עמדות שבעיקרן אינן חפורות לעומק כי אם בנויות אבנים, וזאת — על אף הליקויים הברורים שבהן. ושוב, עיקר הציווי: העתקה מאובנת של הלך המוגש — לאו דוקא; אך חובת לימודו וסיגולו ככל האפשר — ודאי וודאי.

במידה רבה, באותו יתרון-האפתעה אשר בלעדיו נהנה ממנו בעיקר האויב, אין לך דבר השנוא על אנשי-השבטים יותר מהצלחת וזלחת להתגנב ולבוא בעורפם; והרי חבורת-אנשים, שהיא קלת ציד ומתאימה לכך בגודלה, תוכל לעשות דבר זה — אמנם, לא בקלות — כשחזיתה ועורפה ואחד מאגפיה מחופים על ידי מוקפי-הקבע, ועל ידי כך

הפטרול בבוקר הרביעי וירד לו, בנועו במדרונים — שנראה היה כי הובטחו כיאות, — כולם בשדה-הראיה של המוקפים שמעבר לעמק, על פני שתי שלוחות סמוכות, והכל ככתוב בספרי-המופת למלאכות מכוונות — הושמד כליל, בשטח שהיה "מת" לגבי המוקף שאך זה עזבו. הוא הושמד ע"י שתי חבורות מאנשי-השבטים, שכל אחת מהן אוגפת בא-

ל"נגן" עליהן. אך העיקר הוא שיהא לך סימנהיכר. סימן כזה עשוי לפטרך מהרבה דפיקות-לב של היסוס וגם למנוע מקרי אסון אפשריים.

ועוד דבר נכבד, שעליכם לזכרו שעה שנעשים הסידורים עם אנשיכם לקראת מסע מעין זה: אסור שמשהו — פרט לאנשים אשר על פרדיהמוזון והכבודה שלכם, אתה וסגנך — ידע, בטרם תצאו למקום חניית הלילה שלכם — באיזה מקום מתעתדיב אתם לתקוע יתד בערב ההוא; כי עוף השמים יכול להוליך את הקול. ואשר לנוהג הטקטי שלכם במשך היום, הרי המצוה היא — סירות ערבית, השגחה מתמדת, אם במשקפת ואם בעיני סתכלנים מומחים. על פני השטחים שיש לחצותם, ומעל לכל — תנועה. המחופה ע"י כוונות-אש מתמדת, הן של המזקפים הסמוכים והן של אנשי חבר-פקודיך אתה.

ועתה, לאחר שנדדנו על פני עניינים שבמארב ובתחבולת מארב — שלנו ושל האויב — עלינו לחזור אל היות היום-יום של אותו מזקף-קבע מבודד אשר למען בטחוננו יש הכרח גם בכל אלה. המזקף עודו שם בינתים: על הקירות והחפירה לעומק, על אנשי חיל-המצב ועל הדאגה המתמדת למנוע מה-אויב הזדמנויות לפגיעה ולהסתערות.

גם דאגתך ל"קטנות" שבחיי המזקף — אף היא בין התנאים שיבטיחו כי אנשיך ישובו ויצטרפו ליחידתם שלמים, ובמניין מלא, לאחר מלאם את משימתם בו.

בישול המזון, קבלת אמבטאות שמש, פלוי כינים, הכלל — כל דבר שאפשר לעשותו בסמוך לעמדת המזקף, צריך שיעשה לרגלי הקיר האחורי שלה, ויש צורך בשלוחות-קיר אגפיות חיצוניות קטנות למען הגן על האנשים העוסקים באלה. כי אפשר שיעברו ימים על ימים בלא כל פגע — והנה ביום בהיר אחד, איזה בכור-שטן חורש מזימות יטיה את אשו לעבר המטבח שלך, שהוא מטרה שקל להבחין בה וקל לטווח אליה — ואחד או יותר מאנשיך "הולכים" — דבר שיכולת למנוע אותו במחיר עבודה לא רבה.

קצין קשיש כי יבקר במזקף, הרי אם בעל נסיון הוא, יקבע דעתו על היחידה יותר לפי אופן ביצועה את המוטל עליה שעה שהיא מופרשת לעמדה מבודדת ומרוחקת. כזאת, מאשר לפי הופעתה במסדרים וטכסים; שגרת יום-יום של מזקפי-קבע

היא נעה חפשית בינות לגבעות, בתחום סיועם של המזקפים הנ"ל. אבל אסור לה, מחלקה המרחפת להתרשל כלשהוא בביצוע התנועות עצמן, אלא אם כן לנה החבורה בכל ערב במקום אחר. וכן יכולה היא לצאת ולנוע בחשכה אל אחת הנקודות שיש להן צד של יתרון בשביל מטרותיה, מתוך תקווה שעם שחר תגלה כנופיות; אשר גם הן סמכו על החשכה בחפצן להגיע בסתר אל הנקודה שבחרו לעצמן לשם עריכת מארב²⁰. תנועה כזאת בדין הוא לעשותה בשעות המוקדמות — זמן מה לאחר חצות — והיא צריכה להיות קצרה; כי אין טעם לערוך סיורי-פטרול בחשכה — אלא אם כן מבוצעים הם מתוך אי-נוע. אכן, דבר זה מוזר למשמע אוזן, אך אמת בו.

אחת הדרכים הטובות לתת אימה בלב אנשי השבטים היא רביצת-מארב לצלפים, עם רדת החשכה במרחק מעמדותינו. הדגש הוא על "רביצה" כי ע"י סיור בפטרולים לא יושג בספר שום דבר בלילה²¹. התנועה עשויה לקלקל את הכלל. לכן בעמדה לערוך "צ'אפר" (מארב) לילי כהלכה, הקדם להיכנס בו הסתתר כבר משעות אחה"צ המוקדמות, כדרך שהיית עושה אילו ארבת לנמר, לפי שלעולם אי-איתה יכול לשער היכן יכול הנמר-האדם לצפות לך, על כן בלבד עליו את דעתו כדרך שאתה עושה לנמר: יהיו האנשים מהלכים להם באורח טבעי בסביבות המקום, ולאחר זמן יסתלקו משם כאילו לא אירע כלום, וישאירו עם אנשיך ויפקידוכם בידי הלילה והמזל. או בדרך אחרת, אם קרוב המקום, צא לשם לאחר חשכה, התכנס בו וארוב. אך חלילה לך לעשות מעשי ההבל של "גינזוב" האויב בלילה. כי האדם שינוע יכריז על ידי כך על מציאותו שם: והרי לשם הצלחת הענין ראוי שהאויב יקרב אליהם. כך אולי ילכד בפח אגב-אורחא. בהחילך לעסוק במלאכת-לילה זאת עיסוק של כובד-ראש, ואין לכם אות-מוס-כס קבוע — חייב אתה לקבוע לך איזה סימנהיכר. יפות לכך טפחות קלות על התחמושת, על צקלון הצד או הכיסים (אם הוסרו הצקלונים) ופעם בפעם אפשר לצרפן בצירופים שונים. קתות הרובים אינן יפות ביותר לענין זה. שהרי גם לאויב יש קתות

(20) כל אלה הם דברים העשויים להזכיר ללא-מעט בארץ את דרכי פעולתו של א. צ' וינגייט בשנות 1937-8. (21) אכן, בענין זה מתולקות הדעות, והוא תלוי גם בתנאי הסביבה ואופי האויב; והגנ' סקין אף הוא, בדבריו על "המחלקה המרחפת", עומד על האפשרויות לתנועה בלילה, העשויות להועיל הרבה.

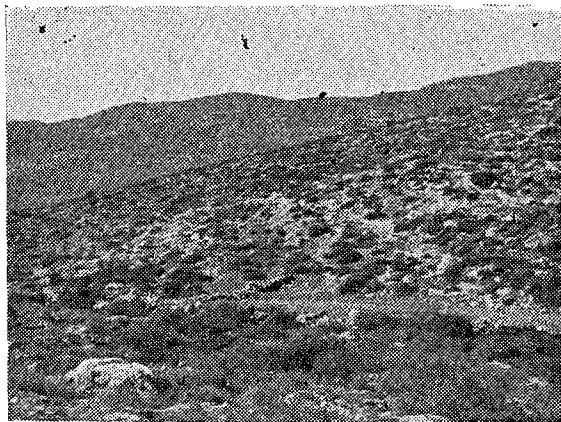
מגלה את נקודות התורפה של בטליון רע ביתר מהירות מכל מצב אחר שאני מכיר. תמיד נהגתי לחפש אחר סימניו החיצוניים של מוקף טוב: זקיפים ערים, רצפה נקיה, מיושרת כדבעי, ציוד התלוי למשעי על יתדות שתקעום בין האבנים. התחמושת ומנות-המזון ערוכים ברוב סדר נדבכים נדבכים, מיכל המים מוצב בגובה מספיק מעל לאדמה, ללא דלף היוצר שלוליות ומושך זבובים, פלי המצע הוצאו לאיורור, מקום הבישול מטואטא, האשפה שרופה או נשרפת, גדר התיל נקיה מניירות, מטליות משומנות וכל „שאר ירקות“ הנלוים לחיי צבא: התעסקות כל שהיא בשביל האנשים, יומן המוקף מנוהל כדרוש, שטח שנוקה לפרוש עליו יריעות קרקע לאיתות למטוסים, וכן — והוא הוא חותם יחידה הגאה על הישגיה — איזה קישוט-מעט, בדמות איזה סמל העשוי חלוקי אבנים, דגם של הגדוד או משהו בדומה לזה. מובטחני שאמצא כל

הדברים הללו במוקף שלך. וכל הדברים הללו אמנם נחוצים הם; כי ימים רצופים של שהיה באותו משכן צר שבמוקף סופם שיר היו משעממים עד מות, ואפשר גם מזיקים לבריאות אם לא יתעורר בכ ענין מיוחד בחיים, ומשרק תתחיל להתרשל באותם הדברים ובדאגה לאנשיך, — סופך כי גם אתה גם אנשיך תהפכו למרושלים גם בדברים אחרים — ואז בוא תבוא שעת הכושר שלה מצפה אחא-פתאן.

וזה משמעותה של שיטת מוקפי-הקבע: — מעשי קרב דרוכים, עבודה קשה, וימים על ימים של תצפית משעממת, אך חיונית, ע"י עשרות פלגות קטנות המפורזות לאורך קו-החבורה או ספר. אך אלהים היודע ועד כמה עמל וכמה קרבנות חוסכת שיטה זו.

תיארתיה וסיפרתי אודותיה ככל אשר יכולתי.

מדרון-גמעה מכוסה סדריות בגזיז המרכזי

— היכן הן כאן שתי עמדות-האבנים, ועמדות תצפית בצדן, ממערב הביצורים של חיל-קאוקג'י?